COLEG CYMRAEG CENEDLAETHOL

Bwrdd y Coleg, 25 Mehefin 2025 (10:30 – 14:50), Canolfan Genedlaethol Chwaraeon Cymru, Caerdydd

Yn bresennol

Aelodau'r Bwrdd:	Dr Aled Eirug (Cadeirydd)
	Ann Beynon
	Nia Elias
	Rhys Evans
	John Hayes
	Meri Huws
	Yr Athro Anwen Jones
	Yr Athro Pedr ap Llwyd
	Angharad Roberts
	Llinos Roberts
Sylwedyddion:	Alan Jones (Llywodraeth Cymru)
	Deio Owen (Undeb Cenedlaethol Myfyrwyr Cymru)
	Rhian Huws Williams (Cadeirydd Pwyllgor Penodiadau a Safonau Llywodraethiant)
Swyddogion:	Dr Ioan Matthews (Prif Weithredwr)
	Gwenllïan Griffiths (Cyfarwyddwr Polisi, Cyfathrebu ac Ymgysylltu)
	Dr Dylan Phillips (Cyfarwyddwr Addysg Uwch ac Ysgrifennydd)
	Dr Dafydd Trystan (Cyfarwyddwr Datblygu Strategol, Addysg Bellach a Chofrestrydd)
	Nia Brown (Swyddog Llywodraethiant)

	Suzanne Lewis (Uwch Reolwr Gwasanaethau Corfforaethol)
	Lisa O'Connor (Uwch Reolwr Addysg Bellach a Phrentisiaethau dros dro)
	Gwenllian Owen (Uwch Reolwr Addysg Uwch)
	Rebecca Williams (Uwch Reolwr Sgiliau Iaith a Chynllunio Gweithlu)
Ymddiheuro:	Yr Athro Enlli Thomas

Cofnodion Cyfarfod 25 Mehefin 2025

1. Eitem 1 – Croeso, ymddiheuriadau a materion rhagarweiniol

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
1.1	Estynnwyd croeso i bawb a oedd yn bresennol yn y cyfarfod.		
1.2	Croesawyd Lisa O'Connor i'w chyfarfod cyntaf fel Uwch Reolwr Addysg Bellach a Phrentisiaethau dros dro.		
1.3	Nodwyd ymddiheuriad fel uchod.		

2. Eitem 2 – Datganiadau o ddiddordeb

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
2.1	Atgoffwyd yr aelodau o'r drefn lle gofynnir i aelodau nodi unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb ychwanegol at y rheiny a nodwyd eisoes yn y Gofrestr Buddiannau.		
2.2	Nododd y Cadeirydd ddiddordeb yn Eitem 15 – Honorariwm y Cadeirydd a fyddai'n eitem caeëdig.		

3. Eitem 3 – Adroddiad y Prif Weithredwr

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
3.1	Derbyniwyd adroddiad ysgrifenedig y Prif Weithredwr ar weithgareddau diweddar a nodwyd y diweddariadau yn yr adroddiad.		
3.2	**Trefniadau adrodd i Lywodraeth Cymru** Nodwyd yr adroddiad monitro diwedd blwyddyn 2024/25 a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru (Eitem 3i).		
3.3	**Maniffesto** Adroddwyd yn dilyn cytundeb ar gynnwys maniffesto'r Coleg yng nghyfarfod y Bwrdd ar 25 Mawrth 2025 bod dolen i'r fersiwn talfyredig yn yr adroddiad ac yn barod i'w rannu gyda phwyllgorau'r Bwrdd a rhanddeiliaid. Mewn ymateb i gwestiwn adroddwyd bod pwyslais y trafodaethau gyda'r pleidiau'n amrywio yn dibynnu ar y plaid. Yn ystod y drafodaeth nodwyd bod sgôr critigol yn y Gofrestr Risg ynghylch newidiadau yn yr amgylchedd allanol yn effeithio ar y Coleg.		

	Adroddwyd hefyd bod y Coleg wedi cael cyfle i fwydo mewn i faniffesto'r NTfW ac wedi bod yn rhan o'r lansiad ar 24 Mehefin 2025.		
3.4	**Bil y Gymraeg ac Addysg** Fel a adroddwyd yn y cyfarfod diwethaf mae nifer o'r cynigion a gyflwynwyd gan y Coleg i Fil y Gymraeg ac Addysg wedi'u derbyn. Mae'r Bil wedi derbyn cydsyniad Brenhinol. Bydd y Coleg, Medr a swyddogion y Llywodraeth yn trafod Cod i ddisgrifio gallu yn y Gymraeg.		
3.5	**Medr** Adroddwyd bod James Owen wedi'i benodi'n Prif Weithredwr newydd Medr. Cydnabuwyd cyfraniad Simon Pirotte, y Prif Weithredwr presennol, yn noson Wobrau'r Coleg ar 19 Mehefin 2025. Adroddwyd y bydd y Coleg yn cyflwyno cyngor pellach o dan y dynodiad o ran Cynllun Cenedlaethol Medr yn yr hydref a threfniadau cyllido yn y tymor canolig. Adroddwyd hefyd bod Medr yn ymgynghori ar egwyddorion rheoleiddio a'r Gymraeg ac mae'r		

	Coleg wedi paratoi cyngor i'w rannu gyda'r Bwrdd yn y dyddiau nesaf. Mae'r Coleg yn cydweithio gyda Medr ar astudiaeth o sefyllfa pynciau penodol yn y sector yn wyneb yr argyfwng presennol ar gais y Gweinidog Addysg Bellach ac Uwch. Yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at aelodau gweithgor Medr sy'n ymwneud â'r Gymraeg.	Cyngor egwyddorion rheoleiddio i'r Bwrdd	Haf 2025
3.6	**Cymwysterau Cymru** Adroddwyd bod y bartneriaeth strategol rhwng y Coleg a Chymwysterau Cymru wedi ymestyn am flwyddyn gyda'r bwriad o adolygu yn 2026.		
3.7	**Yr Athrofa** Rhoddodd Alan Jones, Is-Adran y Gymraeg, Llywodraeth Cymru, ddiweddariad ar sefydlu'r Athrofa. Adroddodd y bydd rôl y Cadeirydd yn cael ei hysbysebu yn yr haf cyn i'r Athrofa ddod yn llawn weithredol ym mis Awst 2027.		
3.8	**Fforwm Ysgolion** Adroddwyd bod y Fforwm Ysgolion yn adeiladu perthynas gyda CYDAG ac yn y sector. Mae nifer o		

	brosiectau ar waith gan gynnwys hyrwyddo adnoddau'r Porth.		
3.9	**Eisteddfod Genedlaethol** Adroddwyd ar amserlen digwyddiadau'r Coleg yn yr Eisteddfod gan gynnwys dathlu ugain mlwyddiant y cynllun ysgoloriaethau.		
	Ar y pwynt hwn ymadawodd Gwenllian Griffiths y cyfarfod		
3.10	**Addysg Uwch** Adroddodd yr Ysgrifennydd ar ymatebion pob sefydliad addysg uwch yn dilyn gohebiaeth yn holi am eu cynlluniau i ddiogelu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn sgil cynlluniau ad-drefnu presennol. Nodwyd nad oedd consyrn mewn rhai sefydliadau ond y gallai cynllunio sefydliadol mewn rhai prifysgolion unigol gael effaith andwyol ar ddarpariaeth cenedlaethol. Adroddwyd yn benodol ar sefyllfa gyfredol Prifysgol Bangor. Nodwyd bod Llywodraeth Cymru, drwy'r Coleg, wedi buddsoddi'n sylweddol mewn unigolion a chynyddu capasiti'r darpariaeth ond bod y cynllun diswyddo gwirfoddol ym Mhrifysgol		

	Bangor yn golygu lleihad yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg. Adroddwyd bod y Coleg wedi darparu dogfen iddynt yn mynegi safbwynt a chanfyddiadau'r Coleg sy'n cynnwys y posibilrwydd o golli hanner o grantiau'r Coleg iddynt o fis Medi 2025. Yn y ddogfen amlinellwyd gofynion tymor hir y Coleg i liniaru'r sefyllfa ac ail-adeiladu'r ddarpariaeth.		
	Ar y pwynt hwn ymunodd Rhian Huws Williams a Rebecca Williams yn y cyfarfod.		
3.11	Amlinellodd y Prif Weithredwr batrwm cyllido'r Coleg a fabwysiadwyd pan y'u sefydlwyd i ymrwymo i fuddsoddi mewn unigolion a rhoi gyrfa iddynt. Mewn ymateb i gwestiwn adroddwyd bod pob sefydliad yng Nghymru wedi gwarchod swyddi cyfrwng Cymraeg o'r cynlluniau diswyddo gwirfoddol ond nad oedd hynny'n bosib ym Mhrifysgol Mangor. Bydd angen cynllun staffio newydd er mwyn gallu ail-adeiladu capasiti ym Mhrifysgol Bangor.		

	Adroddwyd nad oedd yn ymarferol bosib symud buddsoddiad i sefydliad arall gan roedd hynny'n dibynnu ar achosion penodol unigolion. Trafodwyd y difrod posib a'r goblygiadau i'r Coleg. Argymhellwyd dylanwadu ar Medr o ran strategaeth cynllunio darpariaeth cyfrwng Cymraeg cenedlaethol.		
	Ar y pwynt hwn ail-ymunodd Gwenllian Griffiths yn y cyfarfod		
3.12	Nododd Alan Jones, Is-Adran y Gymraeg, Llywodraeth Cymru, bod Mark Drakeford wedi cyfleu wrth Medr bod angen cynllunio darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar lefel cenedlaethol.		

4. Eitem 4 – Cyflwyniad ar brosiectau ymestyn cynulleidfaoedd

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
4.1	Rhoddwyd cyflwyniad ar brosiectau ymestyn cynulleidfaoedd gan yr Uwch Reolwr Addysg Uwch a'r Uwch Reolwr Sgiliau Iaith a Chynllunio Gweithlu.		

4.2	Adroddwyd ar y prosiectau: • pecyn technegau newid ymddygiad • cofnodi a mesur cynnydd sgiliau iaith (Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant) • mapio a meithrin sgiliau iaith (Prifysgol Aberystwyth) • ymchwil datblygu dulliau addysgu (Prifysgol Bangor a Phrifysgol Metropolitan Caerdydd) • adnoddau yn seiliedig ar efelychu (Prifysgol Wrecsam a Phrifysgol Metropolitan Caerdydd; a Phrifysgol Abertawe a Phrifysgol Aberystwyth) • cofrestru di-ofyn (Prifysgol Abertawe – Cyfadran Meddygaeth, Iechyd a Gwyddorau Bywyd)	Rhannu pecyn newid ymddygiad gyda'r aelodau	Haf 2025
	Ar y pwynt hwn ymunodd Yusuf Ibrahim ac Osian Rhys i gyfieithu yn y cyfarfod		
4.3	Trafodwyd bwysigrwydd y cynlluniau peilot er mwyn dylanwadu ar allbynnau cenedlaethol.		
	Ar y pwynt hwn ymunodd Deio Owen yn y cyfarfod		

5. Eitem 5 – Diweddariad Addysg Bellach a Phrentisiaethau

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
5.1	Croesawyd Yusuf Ibrahim i'r cyfarfod.		
5.2	Cyflwynwyd papur ar Addysg Bellach a Phrentisiaethau gan y Cyfarwyddwr Datblygu Strategol ac Addysg Bellach a Yusuf Ibrahim, Is-Gadeirydd y Bwrdd Strategolol-16.		
5.3	Trafodwyd yr egwyddorion o godi uchelgais mewn perthynas â'r gwaith yn y sectorau addysg bellach a phrentisiaethau a'r camau nesaf i osod disgwyliadau mewn cydweithrediad â chyrff eraill.		
5.4	Argymhellwyd • cydweithio â Medr a'r sector trydyddol i fonitro, cefnogi a chynllunio gyda'r dysgwr yng nghanol y penderfyniadau • edrych ar sefyllfaoedd unigol y colegau • bod y Bwrdd Strategol ôl-16 yn trafod ehangu darpariaeth		
5.5	Derbyniwyd yr egwyddorion i gynyddu profiad dysgwyr o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a		

	chymeradwywyd yr ymatebion i'r argymhellion yn adolygiad Estyn.		
	Diolchwyd Yusuf Ibrahim wrth iddo ymadael a diolchwyd Osian Rhys hefyd am gyfieithu ar y pryd.		

6. Eitem 6 – Cofnodion 26 Mawrth 2025

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
6.1	Derbyniwyd y cofnodion a gynhaliwyd ar 26 Mawrth 2025 gydag ychwanegiad i bwynt 3.4 bod swyddogion y Llywodraeth hefyd wedi bod yn rhan o gyfarfod ar 12 Mawrth 2025.	Diweddaru'r cofnod	Ar unwaith

7. Eitem 7 – Materion yn codi

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
7.1	Eitem 3.9 – Cyflwyniad ar y pecyn technegau newid ymddygiad yn Eitem 4 - ymestyn cynulleidfaoedd.		

7.2	Eitem 4.7 – Adroddwyd bod y swyddogion wedi cyfarfod y Gweinidog o ran cynllun Seren fel a nodwyd yn adroddiad y Prif Weithredwr.		
7.3	Eitem 7.3 – Adroddwyd y bydd y Cadeirydd yn ysgrifennu'n ffurfiol at Ymddiriedolaeth Salesbury wedi i'r mater gael ei gwblhau.		

8. Materion y Cadeirydd

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
8.1	Adroddodd y Cadeirydd bod y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Polisi ac Ymgysylltu ac yntau wedi rhoi cyflwyniad ar waith a datblygiad y Coleg, gan gynnwys y dynodiad i gynghori Medr, yn ogystal â briff llawn ar ddatblygiadau polisi a deddfwriaethol cyfredol perthnasol i'r Gymraeg, i Fwrdd Medr ar 22 Mai 2025.		
8.2	Adroddodd ar y Noson Wobrau a gynhaliwyd yn yr Egin ar 19 Mehefin 2025.		
8.3	Adroddodd ei fod wedi mynychu cyfarfodydd is-bwyllgorau'r Bwrdd yn ystod y tymor.		

9. Eitem 9 – Pwyllgor Penodiadau a Safonau Llywodraethiant

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
9.1	**Cofnodion (Eitem 9i)** Nodwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Penodiadau a Safonau Llywodraethiant a gynhaliwyd ar 7 Mai 2025. Adroddodd yr Ysgrifennydd ar: • gyfranogiad aelodau yn sgil diffyg cworwm cyfarfod y Pwyllgor Cyllid a Dibenion cyffredinol ar 5 Mawrth 2025 • gwrthdaro buddiannau • ddiwygiadau i gryfhau’r risg yn ymwneud â llywodraethiant yn y gofrestr risg strategol • y penodwyd Carys Morgans fel aelod allanol o'r Pwyllgor Cyllid a Dibenion Cyffredinol • y penodwyd Mair Gwynant fel aelod allanol o’r Pwyllgor Archwilio a Risg • gynllunio i recriwtio 3 aelod newydd i’r Bwrdd yn ystod 2026 • adborth gadarnhaol i’r rhaglen hyfforddiant a diweddariadau		

	Diolchwyd i aelodau'r Pwyllgor gan gynnwys y Cadeirydd am eu gwaith.		
9.2	**Adroddiad holiadur gwerthuso'r Bwrdd (Eitem 9ii)** Cyflwynwyd adroddiad holiadur gwerthuso'r Bwrdd gan yr Ysgrifennydd. Adroddwyd ar: • ganlyniadau'r holiadur • brif themâu'r ymatebion Adroddodd y Cadeirydd y byddai'n cynnal sgyrsiau unigol gyda'r aelodau yn ystod tymor yr haf. Derbyniwyd yr adroddiad.		
9.3	**Adroddiad blynyddol (Eitem 9iii)** Cyflwynwyd adroddiad blynyddol gan Rhian Huws Williams, Cadeirydd y Pwyllgor Penodiadau a Safonau Llywodraethiant. Adroddwyd ar: • gyfleoedd i benodi i'r Bwrdd • bwysigrwydd sgyrsiau unigol rhwng y Cadeirydd a'r aelodau		

	• sicrwydd sylweddol yr Archwilwyr Mewnol ar brosesau llywodraethiant y Coleg • y bwriad i gynnal adolygiad effeithiolrwydd llywodraethiant yn 2027 • gynllun peilot er mwyn cynnig profiad ar bwyllgorau'r Coleg i arweinwyr du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig Derbyniwyd yr adroddiad blynyddol.		
9.4	Yn sgil gohebiaeth gan yr Athro Pedr ap Llwyd fe'i gwahoddwyd i gyfarfod nesaf y Pwyllgor ar 10 Medi 2025 i gyflwyno papur ar amrywiaeth a llywodraethiant.	Gwahoddiad i'r Athro Pedr ap Llwyd i'r Pwyllgor Penodiadau a Safonau Llywodraethiant	10 Medi 2025

10. Eitem 10 – Pwyllgor Archwilio a Risg

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
10.1	**Cofnodion (Eitem 10i)** Nodwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Risg a gynhaliwyd ar 21 Mai 2025.		
10.2	**Y Gofrestr Risg (Eitem 10ii)** Nodwyd y Gofrestr Risg Strategol, er gwybodaeth.		

10.3	**Adroddiad blynyddol (Eitem 10iii)** Adroddodd Rhys Evans, Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Risg: • ar gyfraniadau William Callaway, cyn-Gadeirydd y Pwyllgor a Peter Curran, cyn-aelod allanol • ar werth ychwanegol yr archwiliadau mewnol • ar berthynas adeiladol rhwng yr Archwilwyr Mewnol, swyddogion ac aelodau'r Pwyllgor • ar flaenoriaethau 2025/26 • ar y cynnydd i liniaru risg ym maes diogelwch seibr a'r achrediad *Cyber Essentials+* Derbyniwyd yr adroddiad blynyddol.		

11. Eitem 11 – Pwyllgor Cyllid a Dibenion Cyffredinol

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
11.1	**Cofnodion (Eitem 11)** Nodwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Cyllid a Dibenion Cyffredinol a gynhaliwyd ar 11 Mehefin 2025.		

	Adroddodd Pedr ap Llwyd, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid a Dibenion Cyffredinol: • ar bresenoldeb llawn yn y cyfarfod • bod y swyddogion i'w cymeradwyo ar reolaeth ariannol y Coleg • y bydd angen edrych ar reolwyr buddsoddi'r Coleg ym mis Medi 2026 • ar ddiweddariadau Marchnata gan gynnwys yr ymweliadau ysgolion a data sy'n arddangos cynnydd yn y defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol • ar y strategaeth cydraddoldeb, amrywiaeth a gwrth-hiliaeth • arferion da adnoddau dynol • amserlen achrediad *Cyber Essentails+* Derbyniwyd yr adroddiad.		

12. Eitem 12 – Bwrdd Academaidd

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
12.1	**Cofnodion (Eitem 12)** Nodwyd cofnodion cyfarfod y Bwrdd Academaidd a gynhaliwyd ar 14 Mai 2025.		

	Adroddodd yr Ysgrifennydd yn sgil absenoldeb y Cadeirydd Bwrdd Academaidd: • gan nad oedd yr Athro Enlli Thomas yn bresennol bod Dr Aled Eirug wedi cadeirio'r cyfarfod • bod y myfyrwyr wedi rhoi diweddariad yn pryderi am sgil-effaith y toriadau presennol ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg gan gynnwys gwasanaethau proffesiynol y sefydliadau • y cafwyd diweddariadau gan gadeiryddion y canghennau • y rhoddwyd cyflwyniad ar y pecyn technegau newid ymddygiad • y rhoddwyd cyflwyniadau gan gadeiryddion 3 panel pwnc		
12.2	Yn ystod y drafodaeth datganodd Meri Huws, fel Cadeirydd Prifysgol Aberystwyth, bod cyflwyniad y Prif Weithredwr i Gadeiryddion y Prifysgolion wedi codi ymwybyddiaeth o safbwynt y Gymraeg yng nghyd-destun sefyllfa bresennol y sector addysg uwch.		

13. Eitem 13 – Bwrdd Strategol Ôl-16

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
13.1	**Cofnodion (Eitem 13)** Nodwyd cofnodion cyfarfod y Bwrdd Strategol Ôl-16 a gynhaliwyd ar 20 Mai 2025. Adroddodd Meri Huws, Cadeirydd y Bwrdd Strategol Ôl-16: • ar y drafodaeth rhagarweiniol ar gyfer y papur Addysg Bellach a Phrentisiaethau a gyflwynwyd yn Eitem 5 • ar ddiweddariad ynghylch Llais y Dysgwr • ar gyflwyniad Cymwysterau Cymru • ar gronfa ddata aseswyr Cymraeg eu hiaith		

14. Eitem 14 – Unrhyw fater arall

Rhif	Prif bwyntiau trafod	Pwyntiau Gweithredu	Cyfnod Amser
14.1	**Cyfarfodydd 2025/26 (Eitem 16)** Nodwyd dyddiadau’r cyfarfodydd nesaf: • 19 Tachwedd 2025, Bangor		

	• 25 Mawrth 2026, Caerfyrddin (cynhelir y Cynulliad Blynyddol ar 24 Mawrth) • 24 Mehefin 2026, Caerdydd		